

Dokumenttyp:	Handlingsplan
Beslutad av:	Rektor
Gäller för:	Ingatorpsskolan, barn- och utbildningssektorn
Giltig från och med:	2025-08-07
Giltig till och med:	2026-08-01
Dokumentansvarig:	Rektor
Senast reviderad:	2025-09-01

Ingatorpsskolans plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Innehåll

Ingatorpsskolans plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.....	1
Vision.....	3
Kartläggning.....	3
Delaktighet och förankring.....	3
Utvärdering av fjolårets plan och nulägesanalys.....	4
Hur planen har utvärderats.....	4
Resultat av utvärderingen	4
Främjande insatser.....	7
Förebyggande insatser	10
Fokusområden 25/26.....	10
Diskrimineringsgrunderna	11
Utvärdering av fokusområdena.....	11
Rutiner för ärendehantering.....	11
Rutiner för att utreda och åtgärda.....	12
Elev kränks av elev.....	12
Trygghetsgruppens arbete-allvarssamtal.....	12
Elev kränks av personal.....	12
Rutiner för uppföljning.....	13

Ansvarsförhållande.....	13
Kränkningar på nätet.....	13
Bilaga 1.....	15
Begrepp.....	15
Bilaga 2.....	17
Diskrimineringsgrunderna	17

Vision

Vi vill skapa en trygg lärandemiljö för alla elever på skolan. Vi vill förhindra all kränkande behandling, trakasserier samt att diskriminering överhuvudtaget uppstår.

Kartläggning

För att systematiskt kartlägga nuläget och göra en analys av skolans arbete mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering har och genomför Ingatorpsskolan;

- Flertalet personal ute på rasterna utefter ett välarbetat schema för rastvärdarna.
- Klassråd, elevråd och fritidsråd en gång i månaden.
- Vårdnadshavarmöten 1-2 gånger per år.
- Brukarråd med vårdnadshavare en gång per termin.
- Värdegrundssamtal i klasserna och på fritidshemmet.
- Sociogram en gång per läsår.
- Trygghetsvandring en gång per läsår, med insatser som följs upp halvvägs, vid ny termin.
- Enkäter till elever innehållande frågor om deras upplevelse av trygghet, skolans ordningsregler, trygghetsgruppen och skolans arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- Ett kontinuerligt arbete på arbetsplatsträffar och kompetensutvecklingsdagar där all skolans personal deltar och diskuterar värdegrund utifrån planen mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt uppföljning och utvärdering av de främjande insatserna.

Genom de olika kartläggningsmetoderna involveras både elever och personal. Syftet är att få information om stämningen på skolan och om händelser och situationer av betydelse för skolans uppdrag att främja lika rättigheter och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Syftet är att öka elevernas känsla av trygghet och välmående på skolan.

Delaktighet och förankring

Planen innefattar elevernas, vårdnadshavarnas och personalens delaktighet.

Elevernas delaktighet sker genom regelbundna klassråd, fritidsråd och elevråd. Skolan erbjuder vårdnadshavarmöten och brukarråd där vårdnadshavarna informeras om planen och om skolans arbete.

Under läsåret sker löpande gemensamma diskussioner tillsammans med all personal gällande hur skolan arbetar för att motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Planen diskuteras vid varje terminsstart i respektive klass samt används vid aktuella händelser på skolan.

Eleverna och personal utvärderar de främjande och förebyggande insatserna i planen i slutet av läsåret. Personalen diskuterar och fastställer sedan planen till nästkommande läsår efter att trygghetsgruppen reviderat och förnyat den.

Utvärdering av fjolårets plan och nulägesanalys

Hur planen har utvärderats

Vi har utvärderat de främjande insatserna i planen på klassråd och elevråd, där även trygghetsvandringen ingått. Personalen har gjort liknande utvärderingsarbete inför upprättandet av ny plan. De har diskuterat vad som fungerat bra och mindre bra, vad som bör fortsätta jobbas med och hur arbetet kan utvecklas. Även trygghetsgruppen har utvärderat sin del i planen.

Resultat av utvärderingen

Trygghetsgruppen

I förra årets utvärdering framkom att trygghetsgruppens synlighet och arbetsuppgifter inte blivit förankrade i den utsträckning som hade behövts. Så utifrån det har trygghetsgruppen arbetat med detta. Besök gjordes i klasserna i terminsstart. Bild på de som ingår i gruppen sitter nu i entren och där finns också en kort beskrivande text om gruppens arbete. Trygghetsgruppen har också fått en stående punkt på APT där aktuella ärenden lyfts.

Trygghetsvandringarna

Trygghetsvandringarna har genomförts och upplevts positiva då det ger en bra bild över var eleverna känner sig otrygga. Personalen upplever materialet enkelt och att det ger en bra översikt. Vi har genomfört en uppföljning för att se efter så att insatserna vi gjorde vart lyckade och ökat tryggheten. Till exempel har det satts upp duschdraperi i alla duschar och rastvärdar har befunnit sig mer på fotbollsplanen och vid gaga-rinken, vilket var platser som av eleverna upplevdes som otrygga.

Draft-it

Vi har följt upp alla anmälningar om kränkande behandling och sett att hålla allvarssamtal med uppföljande samtal givit effekt. Att involvera klasslärare och vårdnadshavare i arbetet har varit gynnsamt och hjälpt till för att få kränkningarna att upphöra. Vi ser att uppföljande samtal under en tid efter kränkningen är viktigt för att ytterligare kränkningar inte ska uppstå och för att både den utsatte och utsättaren ska få stöd i det sociala samspelet.

Vi ser resultat av vårt arbete med systemet "Draft IT". Systemet är ett bra analysverktyg samt ett sätt att skyndsamt agera. Det är viktigt att systemet går igenom kontinuerligt så att alla på skolan blir trygga i systemet och ärendegången.

Ordningsregler

Vidare framkom att all personal på skolan upplever att skolans ordningsregler är bra och att de är nöjda med att trygghetsgruppen nu finns med i konsekvenstrappan. Vi ska fortsätta hålla ordningsreglerna levande i våra klasser och har bestämt att framåt ska "regler på rasten" sitta på baksidan och lyftas i samband med att ordningsreglerna lyfts, för att ge en mer heltäckande bild. Även månadensregel är en idé vi tar med oss framåt.

Gemensamma raster

Under året har vi schemalagt gemensamma förmiddagsraster tisdag och torsdag varje vecka. Då har alla elever, F-6, varit ute samtidigt. Både elever och personal har utvärderat detta som positivt då det öppnat upp för fler kamratrelationer och trygghet i att de äldre kan hjälpa de yngre. Vi kommer fortsätta utveckla arbetet under kommande läsår med fler gemensamma raster per vecka.

Fadderklasser

Vi har under året återupptagit aktiviteter i fadderklasserna, som innebär samarbete mellan klasser, som exempelvis att äldre elever läser eller spelar spel tillsammans med yngre elever. Varje klass har en "fadderklass" som man gör någon form av aktivitet med vid minst ett tillfälle i månaden. Eleverna hinner vid dessa tillfällen lära känna varandra och pedagogerna lär känna varandras elever. Det skapar en helhet på skolan att alla elever är vårt gemensamma ansvar. Fadderklasserna ger också en ökad trygghet när de möts på raster eller andra platser, när de fått tillfälle och lära känna varandra i dessa sammanhang.

Rastaktiviteter

Under läsåret 24/25 har personal på fritidshemmet haft ansvar för och arbetat strukturerat och regelbundet med rastaktiviteter på skolan. På lågstadiet har det fungerat mycket bra och blivit genomfört vid tre raster i

veckan. Mellanstadiet har haft färre elever som deltagit i aktiviteten och därför har det mot slutet av terminen minskat i antal/ vecka.

Rastaktiviteterna ser vi är en viktig del i elevernas skoldag och de är positiva för våra elever. Vi ser att rastaktiviteterna är både förebyggande och främjande då de syftar till lek och positivt samspel mellan eleverna. De är betydelsefulla för de elever som har svårt att komma med i leken på rasterna men även för att skapa nya vänskapsrelationer i leken och träna samspel med andra. Vi vill fortsätta bedriva rastaktiviteterna även framåt men ska se om vi kan få med fler äldre elever om rastaktiviteterna erbjuds på den gemensamma rasten. Vi fortsätter vårt arbete med att få de äldre eleverna intresserade av att hålla/leda en rastaktivitet själv eller tillsammans med vuxen.

Rastvärdsschema

Inför starten av terminen lades tid på att göra ett tydligt rastvärdsschema. Vi döpte om rastvakt till rastvärd för att få en trevligare benämning på uppdraget. Schemat visar på vilka som är ute när och vem som gör vad. Det gör att personal finns runt de elever som behöver det mest och konflikter och kränkningar kan undvikas. Det är dock sårbart när någon personal är ledig eller sjuk, vilket ska ses över framåt så det finns en plan för dessa tillfällen. Att ha mycket personal ute påverkar dock personalens arbetsmiljö då de får färre möjlighet till pauser när eleverna pausar. Men det tycks av de flesta vägas upp med att slippa redan i konflikter och i sådant som hänt på rasten när sedan lektionen ska börja. Planen framåt är att prova att litet annat upplägg där man har olika roller i stället för färg, detta för att skapa mer variation och flexibilitet i rastvärdandet.

Diskrimineringsgrunderna

Tidigare utvärderingar och enkäter har visat behov av att arbeta mer med diskrimineringsgrunderna. Vi har denna termin valt att uppmärksamma en diskrimineringsgrund på varje klassråd, inför elevrådet. Lärarna har fått dilemman att prata om/ göra en kooperativ övning om i klassen för att sedan redovisa de tankar och funderingar som kom fram på elevrådet. Det har varit uppskattat av pedagogerna att få dessa dilemman och de upplever att det ger bra diskussioner och ger eleverna en större förståelse för vad diskrimineringsgrunderna innebär. Framåt finns önskemål om att personalen ska få fördjupa sig i grunderna. Bra material att använda finns på kom in.

Värdegrundsarbetet

Trivselenkäten visar ett gott resultat där det framkommer att majoriteten av eleverna känner sig trygga på skolan. Ungefär 90% av eleverna svarar stämmer helt och hållet och stämmer ganska bra.

Personalen har tagit del av skolans plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling och arbetar med dess årskursvisa främjande insatser. De insatserna har vi under terminen följt upp och sedan också utvärderat. De upplevs fungera bra och materialet gillas av eleverna och fyller sitt syfte i värdegrundsundervisningen. För att få ett mer gemensamt tänk i kommunen ska vi under kommande termin sätta oss in i materialet ”Bråka smartare” som sägs kunna kombineras bra med minimedling som vi arbetat med under ett par år. Vi har under läsåret haft ett par kortare tillfällen med minimedling för att hålla oss uppdaterade och påminnas om hur vi vill arbeta vid konflikter. Då det var ett tag sedan Minimedlings-materialet gick igenom och ny personal har tillkommit behöver vi till hösten tillsammans gå grundkursen och utifrån det bygga upp ett gemensamt arbete. Trygghetsgruppen kommer titta på materialet ”Bråka Smartare”/ PAX och se hur det skulle kunna komplettera det arbetet vi redan gör.

Vi ser det som positivt att arbeta med vårt värdegrundsarbete på våra arbetsplatsträffar men framförallt på kompetensutvecklingsdagar, där även fritidspersonalen har möjlighet att delta. Vi har under året kopplat ihop värdegrundsarbetet med vår kollegiala kompetensutveckling och gjort övningar med kooperativa strukturer.

Vi tror att vårt goda resultat på skolenkäten, som visar att en stor andel av våra elever är trygga, är ett resultat av att all personal har arbetat med samsynen kring raster och ordningsregler. Även att vi har en trygghetsgrupp som kan vara med och stötta elever och klasslärare i ärenden där kränkning uppstått ser vi som bidragande till vårt positiva resultat.

Främjande insatser

Syftar till att skapa en trygg skolmiljö och förstärka respekten för allas lika värde och riktas mot alla och bedrivs kontinuerligt och utan förekommen anledning.

På skolan är vi vuxna förebilder för eleverna genom att till exempel visa arbetsglädje, ha ett trevlig bemötande och visa omsorg. Vi vuxna uppmuntrar elevernas egna initiativ till att anordna aktiviteter för varandra.

- Vi diskuterar förhållningssätt och värdegrundsfrågor med all personal på kompetensutvecklingsdagar.
- Vi har värdegrundssamtal i klasserna och på fritids.
- Vi arbetar för att skapa goda relationer mellan elever och mellan elever och vuxna genom bland annat årskursövergripande tillfällen så som temadagar och friluftsdagar.

- Vi har som mål att genomföra fadderaktiviteter vid minst ett tillfälle/ månad.
- Vi har schemalagt fyra gemensamma raster i veckan där alla eleverna har rast samtidigt.
- Vi har rastaktiviteter vid fem raster i veckan, och har som mål att få klass 5 och 6 engagerade i att hålla i aktiviteterna tillsammans med personal. Eventuellt kan Skol IF hjälpa till.
- På klassråd och elevråd under läsåret diskuteras och aktualiseras ordningsreglerna och planen mot diskriminering och kränkande behandling.
- Vi fokuserar på en diskrimineringsgrund åt gången för att få ökad kunskap och förståelse för vad som står i planen.

I klasserna har vi några olika fokusområden:

Förskoleklass

- Tema: Relationer.
- Syfte: Relationsbyggande, socialt samspel.
- Material: *Djuren på djuris - börjar skolan* – (serie på UR play).

Åk 1

- Tema: Relationer.
- Syfte: Träna sin empatiska förmåga.
- Material: Dilemma diskussioner utifrån materialen *Kloka Ugglan och Vara vänner*.

Åk 2

- Tema: Barnkonventionen – barns rättigheter.
- Syftet: Kunskap om sina rättigheter. Träna sig i samtal med vuxna, att uttrycka sina tankar och åsikter samt förmåga i att lyssna på andra.
- Material: Sagobok om trollet *Tjösanhejsan*.
- Tema: Min kropp - mina gränser.
- Syfte: Bli medveten om sin kropps värde och om hur man säger eller visar ja eller nej.
- Material: *"Stopp min kropp"*. (Skolkuratorn ansvarar, genomförs under vårterminen).

Åk 3

- Tema: Min kropp - mina gränser.

- Syfte: Bli medveten om sin kropps värde och om hur man säger eller visar ja eller nej.
- Material: *"Stopp min kropp"*. (Skolkuratoren ansvarar, genomförs under höstterminen).
- Tema: Trygghet på nätet
- Syfte: Att bli säkrare på hur man samspelar med kamrater på internet.
- Material: *"Källkritik på nätet"* - (Finns på SLI)

Åk 4

- Tema: Konflikter, **internet** och pubertet.
- Syfte: Relationsbyggande och samspel på nätet.
- Material: *"Källkritik på nätet"* - (finns på SLI), "nätsurfarna" samt SO och NO-läromedel.
- Skolsköterska kommer och pratar om mens och hygien för tjejerna.

Åk 5

- Tema: Relationer, internet och **pubertet**.
- Syfte: Relationsbyggande på sociala medier. Om vilka risker det finns och vikten av att vara schysst mot varandra även över internet.
- Material: *"Vem bestämmer?"* (Finns på SLI) "Snacka om sex"-avsnitt "Internet och relationer" vilket handlar om grooming, genomförs med fördjupning och stöd av kurator.
- Skolsköterskan på Furulundsskolan kommer och för porrkritiskt samtal under vårterminen, skolkurator medverkar.
- Ges möjlighet att planera och hålla i rastaktiviteter tillsammans med rastpedagog.

Åk 6

- Tema: Relationer, ledarskap och porrens konsekvenser.
- Syfte: Eleverna får möjlighet att leda gemenskapsbildande aktiviteter för att lära sig om respekt och utveckla sitt sociala samspel. Eleverna får reflektera över samhällsnormer och könsnormer.
- Material: SO och NO-läromedel.
- Samtycke kopplat till sex och samlevnad under vårterminen, NO-lärare ansvarig, skolkurator är med vid vissa tillfällen.
- Skolsköterska på Furulundsskolan kommer och för porrkritiskt samtal under vårterminen, skolkurator medverkar.
- Ges möjlighet att planera och hålla i rastaktiviteter tillsammans med rastpedagog.

Förebyggande insatser

Syftar till att ta bort hinder i förväg när vi vet eller tror att det finns anledning.

- Trygghetsgruppen träffas kontinuerligt under läsåret 1 timma varje vecka.
- Draft it gås igenom regelbundet.
- Rastvårdsschema upprättas inför varje läsårsstart.
- Ordningsregler förnyas efter utvärdering och de nya gås igenom i klasserna och skickas vid skolstart sedan hem för att vårdnadshavare tillsammans med elev ska gå igenom och diskutera reglerna. I klasserna håller man ordningsreglerna levande och följer upp dem under läsåret. Även på elevrådet lyfts dem och utvärderas.
- Sociogram görs en gång per läsår av klasslärare och presenteras vid höstens andra EHM. Detta för att tillsammans kunna göra en plan, om exempelvis behov finns att utveckla sociala relationer i klassen, ge information om hur läraren kan göra bra gruppindelningar, se om det finns behov av planerade raster i klassen.
- Trygghetvandring genomförs, insatser sätts in och följs upp under året.

Fokusområden 25/26

Utifrån vad som framkom vid utvärdering av planen mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling beslutades det att fokusera på och arbeta med följande under läsåret 25/26

Övergripande mål för att skapa trygghet och minska kränkningar:

- Fortsatt arbete med ordningsreglerna och rastens regler under året och hålla dem levande genom aktivt arbete med dem både i klass i förebyggande och främjande syfte samt individuellt i åtgärdande syfte. Koppla ordningsreglerna, när möjligt, till diskrimineringsgrunderna.
- Varje månad lyfts en ordningsregel som fokus, som sedan utvärderas på klassråd inför elevråd.
- Fortsatt arbete med gemensamt förhållningssätt ex. hur rollerna fungerar på rasten och vad som förväntas, hur man skapar goda relationer med de elever som utmanar, när all personal är närvarande som vid arbetslag, APT eller kompetensutvecklingsdagar.
- Minimedling hålls levande och kurs ska gås av all personal under hösten.
- Materialet Bråka Smartare och PAX ska ses över och se om det kan komplettera vårt för att få ett gemensamt arbetssätt i kommunen.

- Fortsatt implementering av planen mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Vi uppdaterar årskursplanen för främjande insatser så att de är väl förankrade hos pedagogerna.
- Trygghetsgruppen och deras arbete presenteras i alla klasser tidigt under hösten.
- Fortsatt arbete med fadderklasser med aktiviteter en gång i månaden.
- Gemensamma raster vid fyra tillfällen i veckan.
- Fortsatt arbete med rastaktiviteter, fem raster i veckan. Årskurs 5-6 kommer få möjlighet att delta i att hålla i dem. Vi provar att genomföra aktiviteterna på gemensamma raster för att se om de yngre kan få de äldre att vilja delta mer.

Diskrimineringsgrunderna

Målet är att skapa en förståelse för vad de olika diskrimineringsgrunderna betyder och vad det kan innebära att någon diskriminerar någon annan. Vi ska arbeta med detta genom följande insatser;

- Dilemman att prata om i klasserna inför elevråd, en diskrimineringsgrund lyfts i taget.
- Samtal i klasserna
- Årskursplanen för främjande insatser

Utvärdering av fokusområdena

Planen ska löpande utvärderas bland annat med hjälp av reflektionsprotokoll både med elever, personal och sedan sammanfattas i juni 2025.

Rektor ansvarar för att planen för läsåret 25/26 ska utvärderas senast 2026-06-20.

Rutiner för ärendehantering

Personal på skolan elever och föräldrar kan vända sig till vid misstankar om kränkning, trakasserier eller diskriminering. I trygghetsgruppen på Ingatorpsskolan ingår:

Rektor Linda Hesselgård (linda.hesselgard@eksjo.se)

Kurator Fredrik Antonsson (fredrik.antonsson1@eksjo.se)

Förskollärare Lisbeth Johansson (lisbeth.johansson@eksjo.se)

Fritidsledare Anna Samuelsson (anna.samuelsson@eksjo.se)

Rutiner för att utreda och åtgärda

Elev kränks av elev

- Den som ser eller får vetskap om att en kränkning eller diskriminering skett, på skolan eller via nätet, fyller i anmälan i "Draftit". Anmälan kommer då direkt till rektor och huvudman när anmälan skickats in. (Dokumentationen ska ske skyndsamt).
- Någon ur personalen samtalat med de inblandade, helst samma dag.
- Någon ur personalen informerar vårdnadshavarna, helst samma dag (både den utsattes och den utsättandes).
- Händelsen ska nu utredas och bedömas, om det är en kränkning eller inte. (Trygghetsgruppen kan vid behov stödja i bedömningen). Samtal med berörda elever görs och utredningen dokumenteras i ärendet i Draftit.
- Vid behov lämnas ärendet till trygghetsgruppen som då beslutar vidare åtgärder.
- Personal håller under en tid extra uppsikt över inblandade elever och följer upp efter ett tag, att händelsen inte upprepats. Även det dokumenteras i ärendet i Draftit.
- Vid behov gör trygghetsgruppen en plan för fortsatt arbete. Trygghetsgruppen ansvarar för att berörd personal informeras om de åtgärder som finns med i planen.
- Rektor är ytterst ansvarig för att lämpliga åtgärder har vidtagits, följts upp och utvärderats.

Trygghetsgruppens arbete-allvarssamtal

- Två från trygghetsgruppen träffar eleven som utsatt annan elev för kränkning eller diskriminering och genomför allvarssamtal. (I vissa fall kan det vara en från trygghetsgruppen som tillsammans med klasslärare genomför detta samtal).
- Uppföljningssamtal hålls av trygghetsgruppen utifrån de åtgärder som beslutats om i trygghetsgruppens plan.
- Trygghetsgruppen informerar berörda lärare samt vårdnadshavare om hur arbetet går.

Elev kränks av personal

- Den som ser eller får vetskap om att en kränkning eller diskriminering skett, på skolan eller via nätet, fyller i anmälan i "Draftit". Anmälan kommer då direkt till rektor och huvudman när anmälan skickats in. (Dokumentationen ska ske skyndsamt).
- Trygghetsgruppen utreder, dokumenterar och samverkar med personal och vårdnadshavare.

- Rektor är ytterst ansvarig för att lämpliga åtgärder har vidtagits, följts upp och utvärderats.

Rutiner för uppföljning

Kränkningar mellan elever: arbetet följer gången som är beskriven ovan och följs upp av trygghetsgruppen efter den aktuella händelsen.

Kränkningar mellan vuxen och elev: arbetet utreds och följs upp av rektor.

Ansvarsförhållande

Rektor ansvarar genom delegation. Lärare ansvarar för de ärenden som sker i sin klass då bedömning gjorts att det inte är ett ärende för trygghetsgruppen. Trygghetsgruppen ansvarar för att utreda de ärenden som bedömts behov utav det.

Kränkningar på nätet

Alla former av mobbning som har koppling till skolan måste utredas av dem som har ansvar för skolan, till exempel rektorn eller rektorns chef. Det gäller även om det som har hänt inte inträffade på skolans område eller under skoltid. Det är alltid skolans uppgift att se till att kränkningarna slutar.

Om kränkningarna har ett samband med skolans verksamhet är skolan skyldig att utreda vad som hänt och se till att kränkningarna upphör. Vilka nätkränkningar som har samband med skolan måste bedömas från fall till fall. Ofta handlar det om att en elev blivit utsatt för kränkningar av andra elever på skolan.

Så här beskriver Skolverket skolans ansvar i de allmänna råden ”Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling”:

*”Med internet och mobiltelefoner suddas gränserna mellan skolan och fritiden ut. Ofta går verbala och fysiska kränkningar i verksamheten hand i hand med kränkningar på nätet. Om påstådda kränkningar **har en koppling till verksamheten är den skyldig att utreda det inträffade.** Verksamheten har en skyldighet att ingripa vid trakasserier och kränkande behandling och lagen gör inte skillnad på om kränkningarna sker på skolgården eller på nätet.” ... ”Det som börjar med utfrysning under skoldagen fortsätter med elaka rykten och kränkande bilder från samma elever på nätet på kvällen. Om trakasserier och kränkningar som begås på barnens och elevernas fritid även fortsätter i verksamheten ska dessa utredas på samma sätt som sådana trakasserier och kränkningar som bara förekommer i verksamheten.”*

Vårdnadshavare har alltid ett ansvar för sina barns välmående och för vad barnen gör. Skolan har ansvar för att eleverna ska ha en trygg lärmiljö och alla vuxna på skolan ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Enligt läroplanen ska skolans och vårdnadshavarnas

gemensamma ansvar skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande. Det ingår inte i Skolinspektionens och BEO:s uppdrag att granska vårdnadshavare.

Bilaga 1

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att en använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Att skolpersonal fotograferar eller filmar en elev som är i affekt utan elevens samtycke (Skolinspektionens beslut 2020-10-20 med diarienummer SI 2020:3427 och 2020-12-12 med diarienummer SI 2019:6258)
- Oproportionerliga fysiska ingripanden av skolpersonal (Barn- och elevombudets beslut 2020-12-16 med diarienummer SI 2019:10119 och Skolinspektionens beslut 2021-01-21 med diarienummer SI 2019:2587)
- Sexårigt barn som slår och sparkar annat barn på förskolan (Skolinspektionens beslut 2021-01-19 med diarienummer SI 2020:6465)
- Nedsättande kommentarer och bilder på sociala medier (Barn- och elevombudets beslut 2019-07-09 med diarienummer SI 2019:2080 och Skolinspektionens beslut 2020-02-27 med diarienummer 2019:4147)
- Psykiska kränkningar genom utfrysning (Skolinspektionens beslut 2016-11-30 med diarienummer 41-2016:5970)

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Bilaga 2

Diskrimineringsgrunderna

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel:

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som har mörk hudfärg, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria MVG, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen
- ”Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel:

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar ”Din pappa är jävla CP.” [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!” [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb”. [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam.
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla.

Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

